

Edukacja dla pracy

Katarzyna Druczak

Jak pomóc rozwijać skrzydła?

Broszura dla rodziców uczniów gimnazjum

Postaw na przyszłość

Katarzyna Druczak

Jak pomóc rozwijać skrzydła?

Broszura dla rodziców uczniów gimnazjum

Jak pomóc rozwijać skrzydła? – Broszura dla rodziców uczniów gimnazjum

Wydawca

Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej
ul. Spartańska 1B
02-637 Warszawa

Autor

Katarzyna Druczak

Warszawa 2013

Copyright © Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej

ISBN: 978-83-64108-10-5

Łamanie, skład i druk

Pracownia C&C Sp. z o.o.
www.pracowaniacc.pl

Program
Uczenie się
przez całe życie

Druk publikacji zrealizowana w ramach projektu „Edukacja dla pracy”, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.4 Otwartość systemu edukacji w kontekście uczenia się przez całe życie, 3.4.2 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie, współfinansowanego ze środków unijnych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Ta publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autora i Komisja Europejska oraz Agencja Wykonawcza ds. Audiowizualnych, Edukacji i Kultury nie ponoszą odpowiedzialności za umieszczoną w niej zawartość merytoryczną.

SPIS TREŚCI

W jakim celu powstała ta broszura?	4
Klasa I	7
Wybory edukacyjne i zawodowe mojego dziecka. W jaki sposób je wspierać?	10
Podjęmowanie decyzji. Jak, kiedy, z czyją pomocą?	14
Klasa II	19
Potencjał mojego dziecka. Ale cóż to takiego?	22
Zawody. Co warto o nich wiedzieć?	26
Klasa III	29
Szkolnictwo ponadgimnazjalne. Co warto o nim wiedzieć?	32
Plany i cele mojego dziecka. Jak je konstruować?	37
Zakończenie	40
Bibliografia	40
Netografia	40

W jakim celu powstała ta broszura?

dla kogo
ta broszura

Drodzy Rodzice,

Wasze dzieci przygotowują się do jednej z ważniejszych decyzji w swoim życiu. Tą decyzją jest wybór szkoły ponadgimnazjalnej czy też zawodu. Proces podejmowania decyzji zapewne nie tylko dla Waszych dzieci, ale i dla Was, Rodziców, jest ekscytujący i trudny. Dlaczego? Choćby dlatego, że świat edukacji oraz pracy zmienia się dynamicznie. Łatwiej będzie podjąć właściwą decyzję, jeśli będziecie mieć informacje m.in. o talentach/możliwościach/zainteresowaniach swoich dzieci, o zmianach w systemie edukacji, o najnowszych trendach na rynku pracy.

Broszura ta jest częścią pakietu edukacyjnego *Rozwijam skrzydła – poradnik metodyczny dla wychowawców w gimnazjum z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego*, który w sposób kompleksowy ujmuje problem przygotowania młodzieży gimnazjalnej do dokonywania wyborów edukacyjnych i zawodowych. Przygotowanie to odbywa się przy zaangażowaniu i współpracy rodziców oraz nauczycieli wychowawców i samych uczniów (Waszych dzieci).

W niniejszej broszurze zawarto najistotniejsze informacje potrzebne do wsparcia dzieci w tym trudnym okresie m.in. o tym, w jaki sposób podejmować decyzje, jak pomóc dzieciom rozpoznawać zainteresowania, talenty, uzdolnienia, które stanowią ich potencjał (zasoby) oraz gdzie znaleźć informacje o szkołach ponadgimnazjalnych i zawodach. Zagadnienia te będą omawiane z Waszymi dziećmi podczas lekcji wychowawczych oraz z Wami podczas spotkań z wychowawcą przez cały okres gimnazjum.

Na każdy rok nauki w gimnazjum zaplanowano cztery lekcje wychowawcze dla młodzieży oraz dwa spotkania z rodzicami. W sumie w trakcie 3-letniej nauki Twojego dziecka weźmie ono udział w 12-godzinny programie przygotowującym do wyboru szkoły i zawodu, natomiast Wy, Rodzice, weźmiecie udział w 6-godzinny programie przygotowującym Was do wsparcia dzieci w podjęciu decyzji o dalszej ścieżce kształcenia. Więcej informacji o programie znajdziecie w module pierwszym niniejszej broszury.

Pakiet edukacyjny został tak skonstruowany, aby umożliwić Wam, Rodzice, włączenie się w proces przygotowania Waszych dzieci do wyboru szkoły ponadgimnazjalnej oraz zawodu. Po zapoznaniu się z treścią broszury będziecie mogli wspierać Wasze dzieci w dokonywaniu właściwych wyborów edukacyjnych i zawodowych, tj. pomagać im w odkrywaniu własnych zainteresowań, zdolności, a także w dotarciu do rzetelnych informacji o systemie edukacji oraz rynku pracy czy zawodach. W broszurze można znaleźć informacje, z których warto skorzystać podczas rozmów z dziećmi, właśnie wtedy, gdy są rozważane różne pomysły dotyczące wyborów edukacyjno-zawodowych.

czego mogę się
spodziewać

Kolejne moduły broszury to kolejne kroki, jakie wykonasz, wspierając swoje dziecko w wyborach edukacyjno-zawodowych.

Oto 6 kroków wspierającego rodzica.

- 1 **Krok pierwszy** – zaangażuj się w działania szkoły i wychowawcy klasy.
- 2 **Krok drugi** – wspieraj swoje dziecko w podejmowaniu decyzji.
- 3 **Krok trzeci** – wspieraj w odkrywaniu siebie, swoich zasobów, szczególnie tych, które warto wziąć pod rozwagę w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowej.
- 4 **Krok czwarty** – wspieraj w szukaniu i analizowaniu zasobów informacji zawodowej, zwłaszcza tej dotyczącej wiedzy o zawodach.
- 5 **Krok piąty** – wspieraj w wyborze szkoły ponadgimnazjalnej. To ważne, by kolejne trzy/cztery lata były owocnie wykorzystane.
- 6 **Krok szósty** – wspieraj w planowaniu przyszłości, formułowaniu celów.

Podsumowując, masz swój udział w kreowaniu kariery swojego dziecka.

Jak korzystać z broszury?

Broszura zawiera zbiór gotowych materiałów do wykorzystania podczas rozmów z dziećmi o przyszłej szkole czy zawodzie. Zaproponowane tematy poszczególnych modułów zostały przygotowane tak, aby były zbieżne z omawianą tematyką lekcji wychowawczych i spotkań z rodzicami organizowanych przez wychowawcę.

Wychowawca po każdym spotkaniu z rodzicami może udostępnić im omawiany przez siebie powielony pakiet informacji z poradnika bądź skierować rodziców na stronę internetową KOWEzIU, gdzie dostępna jest jego elektroniczna wersja.

KLASA I

Postaw na przyszłość

Klasa I

Wybory edukacyjne i zawodowe mojego dziecka.
W jaki sposób je wspierać?

Zawsze bądź szlachetny. Bądź do pomocy gotowy
J.W. Goethe

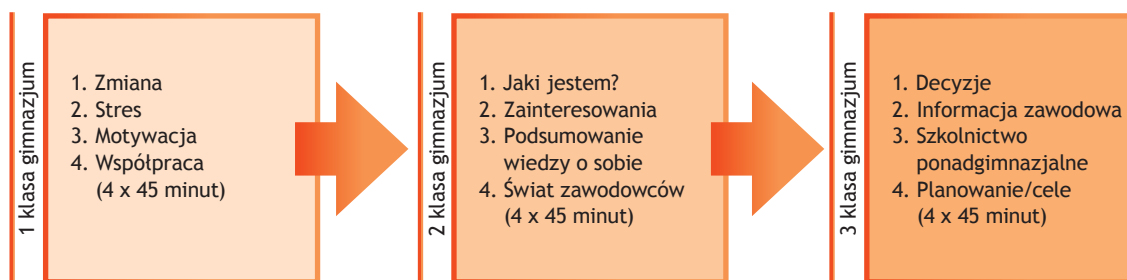
Rodzic jako doradca
Triada: rodzic-uczeń-szkoła
Nastolatek
Rozwój zawodowy
człowieka

program
zajęć

Zmiany na rynku pracy, bezrobocie, wzrastająca liczba informacji na temat zawodów, ścieżek kształcenia powodują, że Twojemu dziecku trudno jest samodzielnie określić dla siebie drogowskazy na przyszłość. Czym się zająć i co warto robić w życiu? To pytanie zapewne pojawia się w jego głowie. Decyzje o wyborze szkoły ponadgimnazjalnej często odraczane są do trzeciej klasy gimnazjum. Zatem istnieje spore ryzyko, że wybór ten będzie spontaniczny, pochopny i nieprze-myślany, niemający wiele wspólnego z dalszymi planami życiowymi czy zawodowymi dziecka. Aby zmniejszyć to ryzyko, niezbędne jest zaangażowanie zarówno Ciebie, Twojego dziecka, jak i szkoły w proces podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych. Efekty będą widoczne pod warunkiem nawiązania ścisłej współpracy i komunikacji/wymiany informacji pomiędzy trzema partnerami: **szkołą, uczniami/Twoim dzieckiem i rodzicami**. Aby urzeczywistnić powyższe założenie powstał pakiet edukacyjny z zakresu przygotowania młodzieży w wieku gimnazjalnym do wyborów edukacyjno-zawodowych pod nazwą *Rozwijam skrzydła*. W skład pakietu wchodzi poradnik dla nauczycieli wychowawców wraz z filmami edukacyjnymi służący do realizacji zajęć zarówno z uczniami, jak i rodzicami oraz broszura informacyjna dla rodziców umożliwiająca dalsze utrwalenie efektów pracy nauczyciela z młodzieżą w rodzinnym otoczeniu.

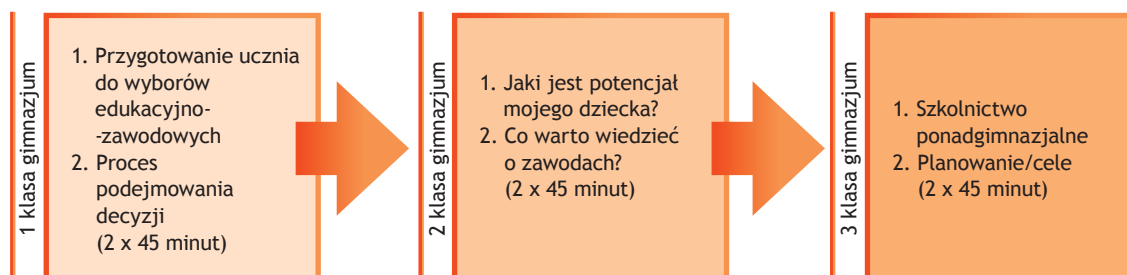
Wasze dzieci przez cały okres nauki w gimnazjum będą systematycznie przygotowywane do dalszego planowania swojej przyszłości edukacyjnej i zawodowej.

Propozycja tematów zajęć dla młodzieży w gimnazjum:

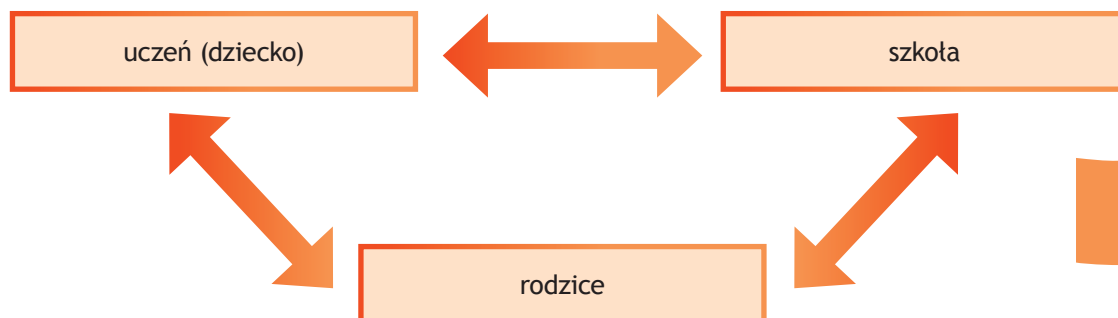

Utrwalenie pracy nauczyciela będzie możliwe w domu przez rodzica, który przygotowuje do tego wychowawca.

Propozycja tematów warsztatów prowadzonych przez wychowawców z rodzicami:

Triada: rodzic – uczeń – szkoła

Rys. 1. Triada: uczeń – szkoła – rodzice

Uczeń (dziecko) wnosi informacje o swoim potencjale, swoje osiągnięcia i zaangażowanie.

Szkoła udziela wsparcia w trudnym momencie, jakim jest dokonywanie wyboru ścieżki edukacyjno-zawodowej przez ucznia, w postaci zajęć z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Rodzice udzielają wsparcia swojemu dziecku w domu, ponadto wnoszą swoją wiedzę, informacje na temat dziecka, jego mocnych stron, ale także swoje postawy, wartości i zaangażowanie we wspólną sprawę.

Dzięki wsparciu udzielanemu młodemu człowiekowi zarówno w środowisku szkolnym, jak i w domu będzie miał on poczucie bezpieczeństwa i przeświadczenie, że nie został pozostawiony sam ze swoimi problemami.

Rodzic – pierwszy doradca

Rodzina stanowi dla dziecka najważniejszy (przynajmniej do pewnego momentu) punkt odniesienia w rozumieniu świata, także tego związanego z pracą zawodową, wykonywaniem zawodu czy uczeniem się. Pochodzenie społeczne rodziców, ich doświadczenia zawodowe, tradycje zawodowe w rodzinie, wartości wyznawane przez rodziców, ich aspiracje życiowe/zawodowe, postawy i nastawienie do rzeczywistości to te czynniki, które niejednokrotnie rzutują na to, co myślą, co mówią i na co decydują się uczniowie gimnazjów, dokonując wyboru ścieżki edukacyjno-zawodowej. To, co mówią rodzice, w jaki sposób oceniają zawody, które biorą pod uwagę dzieci, może zdecydowanie odbić się na decyzjach dzieci. Informacje przekazywane przez rodziców o zawodach, szkołach, pracy zawodowej to często pierwsze źródło informacji, któremu uczniowie z zaufaniem przyklejają etykietę „wiarygodne”. To właśnie rodzice w sposób świadomy bądź nieświadomy przekazują informacje swoim dzieciom przez pryzmat swojej wiedzy i własnych doświadczeń. Uczeń często to, co otrzymał od rodziców, może traktować jako coś naturalnego, oczywistego, prawdziwego i nie budzącego wątpliwości.

Rodzice mają bardzo duży wpływ na rozwijanie preferencji zawodowych swojego dziecka. Środowisko rodzinne silnie oddziałuje na to, co uczeń myśli o swojej przyszłości.

Rodzicu, jak widać, możesz być główną inspiracją wyborów swoich dzieci nie tylko dlatego, że dostarczasz modelowych wzorców jakiejś profesji, ale także ze względu na skalę bezpośredniego (nie)świadomego zaangażowania w proces wyboru zawodu przez swoje dzieci.

Oto kilka wskazówek dotyczących tego, w jaki sposób wspierać dziecko w procesie przygotowania go do podjęcia decyzji edukacyjnych i zawodowych.

- **Obserwuj**, jakie zajęcia pozaszkolne dziecko lubi, co je pasjonuje, zajmuje, ciekawi. Zainteresowanie przedmiotami szkolnymi, zajęciami pozalekcyjnymi mogą być kopalnią wiedzy o jego pasjach. Towarzystwo mu w codziennych obowiązkach pozwala na dostrzeżenie fazy marzeń – zawodowych fantazji („będę piosenkarką, modelką”) poprzez fazę zainteresowań („interesuje mnie matematyka”) do krystalizacji pomysłów, skonstruowania projektu swojej kariery zawodowej („interesują mnie samochody, zatem będę mechanikiem samochodowym, potem diagnostą”).
- **Słuchaj i rozmawiaj** z dzieckiem, traktuj go jak partnera w rozmowie, dowiedz się, jakie ma pomysły, swoje propozycje na przyszłość.
- **Motywuuj** dziecko do samodzielnego podejmowania decyzji.
- **Angażuj się w spotkania** organizowane przez wychowawcę klasy w ramach przygotowanego pakietu *Rozwijam skrzydła*.
- **Korzystaj z pomocy specjalisty** – doradcy zawodowego. Współpracuj z doradcą zawodowym. Dostarczysz mu wielu ciekawych spostrzeżeń na temat swojego dziecka, informacji, które mogą być bardzo istotne podczas podejmowania przez dziecko decyzji edukacyjno-zawodowej. Uzyskasz także cenne informacje na temat swojego dziecka.

Szkoła i jej rola

W szkole doradztwem zawodowym może zajmować się: szkolny doradca zawodowy, pedagog szkolny, wychowawca klasy lub nauczyciel realizujący zadania z zakresu doradztwa zawodowego.

Doradca zawodowy. Kto to jest? Gdzie można go znaleźć?

Doradca zawodowy jest to specjalista zajmujący się m.in. wsparciem młodzieży lub osób dorosłych w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych. Jego główne zadania to:

- udzielanie wsparcia w podejmowaniu decyzji edukacyjnych, zawodowych,
- organizowanie spotkań doradczych w ramach poradnictwa indywidualnego,
- organizowanie zajęć grupowych (np. warsztaty, pogadanki, spotkania informacyjne),
- diagnozowanie m.in. predyspozycji zawodowych oraz wsparcie w autodiagnozie ucznia,
- gromadzenie, udostępnianie informacji o zawodach, rynku edukacyjnym (oferty szkół, placówek oraz innych podmiotów) oraz rynku pracy,
- wspieranie młodzieży, osób dorosłych poszukujących swojego miejsca na rynku pracy.

Doradca zawodowy może być zatrudniony w różnych instytucjach i placówkach, jednak jego główny cel się nie zmienia – wspiera w planowaniu kariery osoby będące w różnym wieku, znajdujące się w różnych sytuacjach życiowych, zawodowych. **Jeśli potrzebujesz skonsultować się z doradcą zawodowym**, możesz go znaleźć w następujących miejscach:

- szkoła (w wielu szkołach funkcjonują tzw. Szkolne Ośrodki Kariery);
- poradnia psychologiczno-pedagogiczna;
- Ochotnicze Hufce Pracy: Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży, Młodzieżowe Centrum Kariery, Mobilne Centrum Informacji Zawodowej, Młodzieżowe Biuro Pracy, Punkt Pośrednictwa Pracy, Klub Pracy;
- powiatowe urzędy pracy oraz działające przy PUP-ach Kluby Pracy;
- wojewódzkie urzędy pracy oraz działające przy WUP-ach Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej (głównie pomoc jest skierowana do osób bezrobotnych, ale młodzież planująca swoją przyszłość edukacyjną, zawodową czy wchodząca na rynek pracy może także liczyć na pomoc);

- Biura Karier (działające przy uczelniach);
- organizacje pozarządowe realizujące szereg projektów ze środków unijnych oraz specjalizujące się w pomocy psychologicznej i doradczej.

Szukając wsparcia dla dziecka w wieku gimnazjalnym, warto w pierwszej kolejności poszukać doradcy zawodowego w szkole czy też poradni psychologiczno-pedagogicznej, a w dalszej kolejności kierować kroki do innych instytucji.

Warto wiedzieć, co dzieje się z Twoim dzieckiem w okresie gimnazjum

Wielki krok, który dokonuje się w rozwoju fizycznym i psychicznym nastolatka podczas dojrzewania nie jest jedynym znaczącym wydarzeniem. Na czas dojrzewania przypada także kolejne zadanie w postaci planowania własnej kariery. W tym wieku młody człowiek podejmuje swoje pierwsze decyzje związane z przyszłym życiem zawodowym, dotyczące przyszłego zawodu, pracy. Jest to ważny czas samopoznania, poszukiwania przez młodego człowieka odpowiedzi na podstawowe pytanie „Kim jestem?”. Nastolatki korzystają z tego, co wiedzą sami o sobie, ale i od innych, szczególnie od rówieśników i osób bliskich, **zwłaszcza rodziców.**

nastolatek

Rosnący i rozwijający się młody człowiek, w obliczu stojących przed nim „dorosłych” zadań, zaczyna się przede wszystkim interesować tym, za kogo sam się uważa, a także tym, jak połączyć role i umiejętności dotąd spełniane z aktualnymi wzorcami zachowań¹. E.H. Erikson uważa, że jest to najważniejsza faza rozwoju osobowości. Nadrzędną potrzebą jest tożsamość funkcjonująca w opozycji do rozproszenia. Co to znaczy? Do tej pory dziecko funkcjonowało w różnych rolach społecznych – ucznia, rówieśnika, syna. Nadeszła pora połączenia tych ról w jedną całość. W tym okresie człowiek doświadcza różnych sytuacji, poznaje wielu ludzi, eksperymentuje z różnymi tożsamościami, zaczyna integrować swoje poprzednie i obecne tożsamości w sensowne poczucie „ja”. Negatywny biegun tego wymiaru to zagubienie własnej tożsamości lub roli społecznej. Młody człowiek – nastolatek szuka swojej tożsamości i odpowiedzi na nurtujące go pytania: Kim jestem? Co chcę robić na tym świecie? Co jest dla mnie ważne? Bardzo często nastolatek nie jest w stanie szybko znaleźć właściwych odpowiedzi, na które czekają zarówno nauczyciele, jak i rodzice. Kryzys tożsamości sprawia, że dziecko czuje się zdezorientowane, nie jest w stanie zrozumieć siebie oraz otaczającej rzeczywistości. Próbuje się w różnych sytuacjach, poszukuje różnych obszarów zainteresowań, podąża za rówieśnikami, czasem niekoniecznie słusznymi ścieżkami, nawet wbrew woli bliskich. Zdarza się, że nastolatek staje się bierny, idzie „na skróty” za rówieśnikami, za ich sugestiami. Ktoś, komu trudno jest uporać się z kryzysem, trudno jest być zdolnym do dokonywania wyborów, także tych związanych z edukacją i pracą. Osoba taka nie jest pewna siebie, a co dopiero swoich celów, planów, pomysłów „na siebie”. Jeśli natomiast nastolatek pomyślnie pokona ten kryzys, to rozwinięte poczucie własnej tożsamości, indywidualności, pewności siebie i swoich dążeń. Dlatego budowanie tożsamości jest jednym z najważniejszych celów społecznej aktywności nastolatka. I właśnie na taki osobisty skomplikowany świat problemów ucznia nakładają się trudności związane z planowaniem przyszłości edukacyjnej i zawodowej.

Jak mogę pomóc?

Porozmawiaj ze swoim dzieckiem:

- „W czym mogę Ci pomóc?” – oczekiwania dziecka wobec rodziców w zakresie pomocy w podejmowaniu decyzji edukacyjnej i zawodowej.
- „Nasze decyzje...” – opowieść rodziców na temat swoich decyzji edukacyjnych i zawodowych.
- „Kogo lubisz i jak współpracujesz z innymi” – relacje dziecka z rówieśnikami.
- „Kogo cenisz? Dlaczego?” – osoby znaczące w życiu dziecka.
- „Jak mogę Ci pomóc?” – oczekiwania dziecka wobec zaangażowania innych osób w pomoc w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowej.

¹ E.H. Erikson, *Dzieciństwo i społeczeństwo*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2000.

Podejmowanie decyzji. Jak, kiedy, z czyją pomocą?

Przekleństwem naszych czasów jest to, że wymagają od ciebie byś w wieku 16 lat wiedział, co chcesz robić w życiu i tej decyzji się trzymał.

Alan Rickman

Decyzje
Fazy podejmowania decyzji
Trudności z decyzjami
Doradca zawodowy

Co warto wiedzieć o procesie podejmowania decyzji?

Podejmowanie decyzji jest wszechobecne w naszym życiu – od wczesnego dzieciństwa do późnej starości. Całe życie to pasmo wyborów. Niekiedy wybory dotyczą spraw błahych, czasem zaś trudnych i znaczących. Wiele decyzji podejmujemy pod wpływem chwili, natomiast inne szczegółowo analizujemy, ponieważ ich skutki mogą być nieodwracalne.

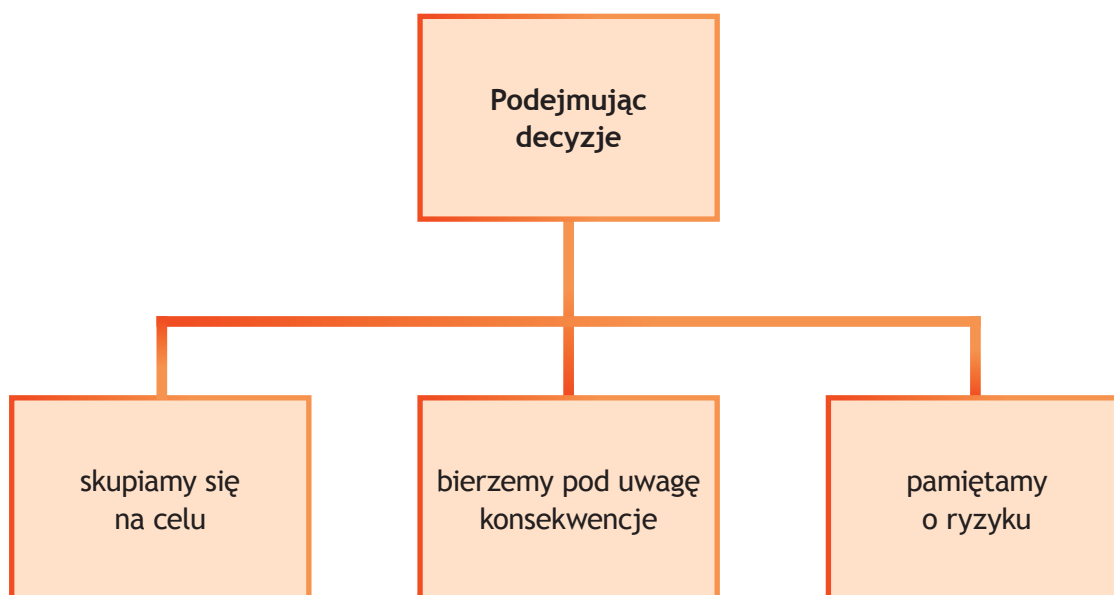
podejmowanie
decyzji

Dokonywanie wyborów może być nie lada wyzwaniem nie tylko dla osób dorosłych. Dlatego też nie możemy być zdziwieni, że na pytanie „Czego chcesz?”, „Co wolisz?” od nastolatka usłyszymy: „Nie wiem”, „Nie mam pewności”. Jak to zostało wcześniej wspomniane, trudność w podejmowaniu decyzji wynikać może między innymi z tego względu, że towarzyszą temu konsekwencje, które trudno odwrócić. Stąd też propozycja modułu dotyczącego dokonywania wyborów. Wiadomości o tym, jak podejmować decyzje, co jest niezbędne, może zwiększyć szanse na ich trafność.

Jak przebiega proces podejmowania decyzji? Przede wszystkim skupiamy się głównie na trzech elementach:

- celu,
- konsekwencjach,
- ryzyku, jakie wiąże się z podjęciem lub zaniechaniem podjęcia decyzji.

Dokonywanie wyboru wymaga analizy sytuacji, która polega na znalezieniu odpowiedzi na pytania: „Co chcę osiągnąć?” i „Jak zamierzam tego dokonać?”.

Rys. 2. Analiza sytuacji decyzyjnej (na podstawie: Cz. Noworol, W. Trzeciak, *Metodologia tworzenia Indywidualnych Planów Działania, PARP, Warszawa 2004*)

Jak przebiegają fazy podejmowania decyzji przedstawia poniższa tabela².

Tabela 1. Fazy podejmowania decyzji

Faza	Działania
rozpoznania i nazywania	<p>Jaki jest problem decyzyjny? Należy uzyskać informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazać źródło problemu; - określić, na czym polega rozbieżność między stanem obecnym a stanem pożądanym; - wiedzieć, kiedy powstał problem decyzyjny; - wyjaśnić, jakie były/mogły być przyczyny powstania problemu decyzyjnego; - wskazać, jakie występują ograniczenia w rozwiązaniu problemu decyzyjnego.
projektowania możliwości, wariantów	<p>1. Wyznaczanie celów Nasze działania ukierunkowujemy na realizację wyznaczonych celów. Jakie są możliwe warianty rozwiązania problemu decyzyjnego?</p> <p>2. Analiza i prawidłowe zdefiniowanie problemu Zazwyczaj umożliwia to szukanie odpowiedzi na pytanie: jak najlepiej wykorzystać posiadane zasoby, by osiągnąć zamierzony cel? Do zasobów zaliczamy: nasze umiejętności, wiedzę, predyspozycje, środki finansowe, czas itd.</p> <p>3. Sformułowanie kryteriów Posłużą one do weryfikacji i oceny możliwych rozwiązań. Ustalenie kryteriów jest ściśle związane z zaplanowanymi celami. Przykładowe kryteria oceny: łatwość realizacji, stopień ryzyka, funkcjonalność.</p>
wyboru	<p>Jaki wariant rozwiązania problemu decyzyjnego jest dla nas najlepszy?</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Weryfikacja i ocena każdego wariantu wg przyjętych kryteriów, czyli odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu każde możliwe rozwiązanie spełnia przyjęte kryteria. 2. Porównanie poszczególnych wariantów. 3. Wybór wariantu najlepszego.

Przy podejmowaniu decyzji warto mieć na uwadze racjonalność. Dotyczy ona postępowania zarówno dzieci, jak i rodziców. Ważne jest, by decyzja miała szansę powodzenia, by doprowadziła do optymalnego osiągnięcia zamierzonych efektów. I oczywiście, trzeba podejmować decyzje odpowiedzialnie. Odpowiedzialność dotyczy także skutków podjętej decyzji. Każda decyzja niesie za sobą określone konsekwencje. O tym warto rozmawiać z dziećmi.

² Podaję za: www.junior.org.pl, pobrano 1.06.2013.

styl podejmowania decyzji

Każde podejmowanie decyzji, mimo najgłębszej analizy, może być narażone na niepowodzenie.

Wyróżnia się dwa style decyzyjne: styl metodyczny oraz styl intuicyjny.

styl metodyczny

Styl metodyczny – charakteryzuje osoby, które:

- podejmując decyzje, działają według określonych kroków, etapów lub schematów,
- są świadome konsekwencji jakie niesie za sobą podjęcie lub niepodjęcie decyzji,
- wcześniej starają się określić wszelkie ograniczenia,
- drobiazgowo analizują alternatywne rozwiązania,
- systematycznie poszukują dodatkowych informacji.

Osoby reprezentujące ten styl najczęściej dokonują wyboru zgodnie z następującymi etapami (Robbins, 1998):

- 1) definiowanie problemu,
- 2) określenie kryteriów decyzji,
- 3) ustalenie wagi kryteriów,
- 4) opracowanie możliwych rozwiązań,
- 5) ocena każdego rozwiązania według ustalonych kryteriów,
- 6) ustalenie optymalnej decyzji³.

Ten styl zakłada, że osoba podejmująca decyzję zna dobrze problem, rozumie go, zna konsekwencje i wie, że rozwiązywanie problemu nie jest ograniczone czasowo. W związku z tym może wybrać tę możliwość, która przyniesie jej najbardziej wartościową korzyść. Ten model działania sprawdza się w sytuacjach, w których mamy wiele potwierdzonych przesłanek.

styl intuicyjny

Innym stylem działania jest **podejście intuicyjne**. Styl ten charakterystyczny jest dla osób, które:

- kierują się ogólnymi informacjami o sytuacji, a nie szczegółami,
- wielokrotnie zmieniają problem i samą decyzję,
- równolegle rozważają różne możliwości podejmowania decyzji,
- nie działają według planu, etapów czy schematów,
- pobieżnie i zwykle szybko analizują różne rozwiązania.

Jak myślisz, który styl jest Tobie bliższy? Jak Wasze dzieci działają w codziennych sytuacjach? Który model do nich pasuje?

trudności w decydowaniu

O trudnościach w podejmowaniu decyzji

Podejmowanie decyzji może przysparzać trudności, ponieważ wiele aspektów, czynników, sytuacji po prostu nie sposób przewidzieć. Niekiedy brakuje drogowskazów, wskazówek, które mogą przyczyniać się do poczucia niepewności i lęku przed konsekwencjami. Jednakże brak tych wskazówek nie zwalnia z podejmowania wielu wyborów, włącznie z tymi mającymi znaczenie dla człowieka.

By poczuć się pewniej i zminimalizować ryzyko niepowodzenia w sytuacji dokonywania wyborów, specjaliści zachęcają, aby wybierać to, co jest możliwe i najlepsze w danej chwili do osiągnięcia.

Podejmowanie decyzji powinno być realizowane indywidualnie, ponieważ każdy człowiek odpowiedzialny jest za siebie, a sam proces decyzyjny jest ściśle związany właśnie z naszą wizją przyszłości i celami, jakie sobie wyznaczamy, naszymi cechami i predyspozycjami, ale także z sytuacją, w jakiej funkcjonujemy. Dzisiejszy nieprzewidywalny i często niespójny świat nie

³ A. Paszkowska-Rogacz, *Warsztat pracy europejskiego doradcy kariery zawodowej*, KOWEziU, Warszawa 2002.

ułatwia nam tego zadania. W poradnictwie zawodowym występuje wiele sposobów planowania kariery zawodowej. Wśród nich propozycja, aby zachęcać młodych ludzi do tworzenia różnorodnych pomysłów na swoje życie, nie zawsze związanych z dotychczasowymi planami, tak by w sytuacji tak dużej niepewności mogli dokonać w danej chwili najkorzystniejszego wyboru. Doradcy zachęcają do otwartości na okazje, wykorzystywania przypadkowych zdarzeń, do elastyczności, ciekawości i podejmowania ryzyka. Sposobem na dobre dla nas decyzje jest duża świadomość swoich możliwości, umiejętność wykorzystywania nadarzających się okazji i pewna intuicja decyzyjna oraz dobra orientacja w sytuacji społecznej⁴. O tym warto rozmawiać z dziećmi. Zachęcać je do obserwowania świata, tego, co się dzieje wokół, z dużym wycuciem i ciekawością.

Zatem nie zawsze trzeba się obawiać podejmowania ryzykownych decyzji, można przecież je skorygować bądź zmienić. Jednak nie zwalnia nas to ze starań, aby w każdej sytuacji umieć wybrać najwłaściwszą. Dobrze jeśli dziecko ma świadomość, że może pojawić się konieczność zmiany, korekty podjętej decyzji.

Podejmowanie decyzji jest ważnym procesem, który powinien doprowadzić do pomyślnego rezultatu. Trzeba zatem poświęcić temu działaniu sporo czasu.

„Kto” i „co”
a decyzje

Podsumowując, przy podejmowaniu decyzji warto:

- mieć świadomość, że decyzja musi zostać podjęta,
- mieć świadomość, że ostatecznie powinna być podjęta przez osobę zainteresowaną,
- rozważyć możliwie wszystkie czynniki wpływające na decyzję,
- rozważyć wszystkie możliwości,
- ocenić każdą możliwość,
- wybrać najlepszą możliwość.

Ty, jako Rodzic, możesz pomagać swoim dzieciom w podejmowaniu decyzji, ale zarazem, promując ich autonomię i rozwój osobisty, pozostaw im wystarczająco dużo przestrzeni, by ostatecznie to one były tymi osobami, które decyzje podejmują!

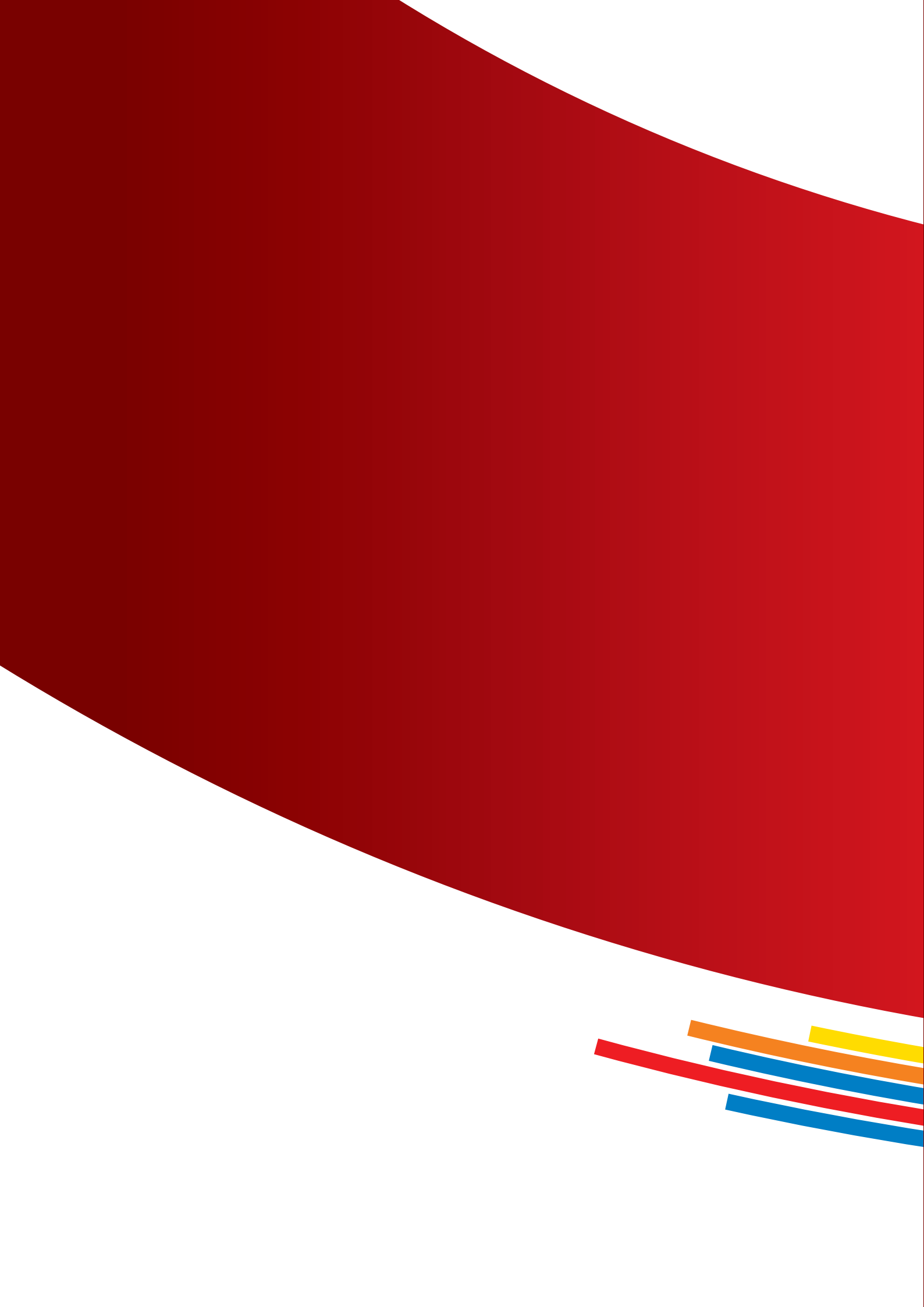
Jak mogę pomóc?

Ćwiczenie 1

Porozmawiaj ze swoim dzieckiem:

- „Co może wpływać na Twoją decyzję” – czynniki, które dziecko uważa za ważne w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowej.
- „Zacznijmy od...” – jak się przygotować do podjęcia decyzji.
- „A może spotkanie z doradcą zawodowym?”

⁴ J.D. Krumboltz, A.S. Levin, K.E. Mitchell, *Planned Happenstance: Constructing Unexpected Career Opportunities*, „Journal of Counseling and Development”, Spring 1999, Vol. 77.

KLASA II

Postaw na przyszłość

Klasa II

Potencjał mojego dziecka. Ale cóż to takiego?

Ważniejsze jest, co ty myślisz o sobie samym, niż to, co o tobie myślą inni.

Seneka

Zainteresowania
Uzdolnienia
Temperament
Cechy charakteru
Wartości
Stan zdrowia

Po raz kolejny kierowane jest zaproszenie do Was – Rodziców, byście podejmowali działania mające na celu poznawanie potencjału swoich dzieci. Informacje na temat zasobów dziecka mogą być bardzo przydatne podczas podejmowania przez nie decyzji dotyczącej dalszego kształcenia. Uczeń dużo wie o sobie, ma też informacje z różnych zajęć odbywających się w szkole. Warto dodać, że czerpie także z zasobów informacyjnych swoich kolegów i koleżanek. Dlaczego zatem miałyby brakować w tej sytuacji informacji uzyskanych od Was? Możecie bardzo dużo powiedzieć swojemu dziecku o nim samym. Tak jak już wcześniej sygnalizowano, jesteście tymi osobami, które obserwują dziecko w czasie wykonywania różnych zadań, obowiązków czy rozmaitych codziennych sytuacji. Jesteście w stanie dostrzec u swoich dzieci pewne tendencje, które są nie do zobaczenia w sytuacjach incydentalnych w szkole. Można powiedzieć, że Wasza rola w rozpoznawaniu potencjału dziecka jest nie do przecenienia.

Co można obserwować, o czym rozmawiać ze swoim dzieckiem?

Zainteresowania

zainteresowania

Każdy człowiek ma zainteresowania, choć nie zawsze potrafi je nazwać i o nich mówić. A. Gurycka definiuje zainteresowania jako „względnie trwałą, obserwowalną dążność do poznawania otaczającego świata, przybierającą postać ukierunkowanej aktywności poznawczej o określonym nasileniu, przejawiającą się w selektywnym stosunku do otaczających zjawisk”⁵. Zatem obserwacja dziecka może służyć temu, że dostrzeżemy wyraźną jego koncentrację, np. na określonych przedmiotach szkolnych, zagadnieniach czy zajęciach pozalekcyjnych. Określenie zainteresowań służy rozwinięciu samoświadomości ucznia, sprzyja identyfikacji z wybranymi obszarami zawodowymi oraz stymuluje do poszukiwań zawodowych. Jak już wcześniej wspomniano zainteresowania są względnie stabilne w czasie, ale podlegają wpływowi środowiska. Motywują do zgłębiania tego, co stanowi przedmiot zainteresowania. Jeśli człowiek coś interesuje, to chętnie się tego uczy i rozwija w tym zakresie swoje umiejętności. U dzieci też można zaobserwować związki między ich zainteresowaniami a tym, czego lubią się uczyć i czego doświadczać. Na przykład jeśli dziecko interesuje się biologią, to chętnie bierze udział w konkursach z tej dziedziny, angażuje się w zajęcia koła biologicznego. Takich działań może nie podjąć dziecko, które twierdzi, że biologia to strata czasu.

Zdolności

zdolności

Zdolność można traktować jako pewną sprawność do wykonywania czynności lub możliwości, dzięki którym człowiek zdobywa wiadomości, umiejętności, sprawności. Najczęściej wyróżnia się zdolności ogólne, do których zalicza się inteligencję, spostrzegawczość, wyobraźnię, zręczność i zdolności specjalne ukierunkowane przedmiotowo, np. językowe, matematyczne, muzyczne, plastyczne, techniczne czy sportowe⁶. Zdolności stanowią te różnice między ludźmi, które decydują o niejednakowych rezultatach w uczeniu się i działaniu przy jednakowej motywacji i uprzednim przygotowywaniu się. Warto o zdolnościach rozmawiać z dziećmi, gdyż one kojarzą je głównie z działalnością artystyczną. Na pytanie „Kogo można uznać za

⁵ A. Gurycka, *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*, Warszawa 1978.

⁶ Za: B. Wojtasik, *Warsztat doradcy zawodu. Aspekty pedagogiczno-psychologiczne*, Wydawnictwo szkolne PWN, Warszawa 1997.

osobę zdolną?” zwykle można usłyszeć odpowiedzi „Osobę, która pięknie rysuje”, „Kogoś, kto rewelacyjnie śpiewa”. A przecież dziecko może być uzdolnione językowo, bo szybko i efektywnie uczy się języków obcych albo interpersonalnie, bo ma łatwość nawiązywania kontaktów, radzi sobie z wystąpieniami na forum, czuje się wśród ludzi jak ryba w wodzie. Takie właśnie przejawy uzdolnień u dzieci można wykorzystać podczas planowania dalszej kariery uczniów.

Umiejętności

Umiejętności rozumiane są jako „gotowość do świadomego działania, oparta na wiedzy oraz konkretnym ruchowym opanowaniu określonych czynności z możliwością dostosowania ich do zmiennych warunków”⁷. Można zastanawiać się nad tym, co umie robić dziecko. Oczywiście, trudno tu mówić o umiejętnościach zawodowych, choć zdarzają się uczniowie, którzy mają pewne umiejętności, bo czymś konkretnie się interesują (np. informatyką, motoryzacją). Często podpatrują osoby wykonujące interesujące ich zawody, spotykają się z nimi i wtedy można zaobserwować już pewne przykładowe umiejętności zawodowe. Rodzice mogą zaobserwować u swoich dzieci także inne umiejętności, które można nazwać ponadzawodowymi czy kluczowymi. To takie umiejętności, które są ważne na współczesnym rynku pracy, a trudno je przyporządkować tylko do jednego ściśle określonego zawodu, np. umiejętności komunikacji, radzenie sobie ze stresem, wyszukiwania informacji, zarządzania czasem, planowania itd. Posiadane umiejętności to ważna przesłanka składająca się na zbiór informacji o sobie. Jeśli dojdziecie, Rodzice, do wniosku, że niewiele możecie tu wymienić, to nic takiego. Uczeń gimnazjum jest w sytuacji rozwoju, nabywania wielu umiejętności. Wtedy warto raczej pytać go o to, jakimi umiejętnościami jest zainteresowany, co chciałby umieć robić. Powodzenia w poszukiwaniach!

umiejętności

Wartości

Wartości to podstawowe kryterium – przewodnik w kształtowaniu postaw człowieka w stosunku do wydarzeń, zjawisk, przedmiotów i ludzi. Są źródłem motywacji i osobistych standardów działania w danej dziedzinie, świadomym wyobrażeniem tego, co jest godne pożądania, na zdobyciu czego człowiekowi najbardziej zależy. Jeśli dla kogoś wartością jest pomaganie innym, warto wybrać zawód, w którym będzie można tę wartość realizować. Nie powinno się wybierać zawodu pozostającego w sprzeczności z preferowanymi wartościami. Co cenią sobie Wasze dzieci? Zazwyczaj wartości nie funkcjonują pojedynczo, lecz w świadomości ludzi tworzą określone układy, co prowadzi do utworzenia się indywidualnego systemu wartości. Zakłada się, że każdy system wartości jest zbudowany hierarchicznie, a z tego wynika, że niektórym wartościom w tym systemie można przyznać wyższą rangę. Jednak ów porządek hierarchiczny nie musi być trwały. Ocena własnej hierarchii wartości jest elementem określania prawidłowych wyborów życiowych; służy rozwijaniu samoświadomości dziecka. O wartościach trzeba rozmawiać, gdyż dzieci rzadko wiążą to zagadnienie z wyborami edukacyjno-zawodowymi. Raczej kojarzą je z literaturą. A przecież jeśli ktoś ceni sobie niesienie pomocy innymi, angażuje się w różne akcje pomocowe, wolontariat, to jest to wskazówka, że może siebie lokować w pewnej ściśle określonej grupie zawodów społecznych. Propozycja podejmowania rozmów z dziećmi na temat wartości przez nie cenionych może być źródłem inspiracji do myślenia o zawodzie w kontekście ważnych dla dziecka wartości.

wartości

Temperament

Temperament to zespół charakterystycznych dla jednostki pozaintelektualnych właściwości psychicznych w istotnym stopniu zdeterminowanych genetycznie. (...) względnie stałych i pierwotnie biologicznie zdeterminowanych właściwości organizmu, które przejawiają się w poziomie energetycznym i charakterystyce czasowej zachowania⁸, innymi słowy jest to zespół względ-

⁷ E. Goźlińska, *Słowniczek nowych terminów w praktyce szkolnej*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1997.

⁸ J. Strelau, *Temperament i inteligencja*, [w:] *Psychologia ogólna*, red. T. Tomaszewski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.

nie stałych cech, takich jak: pobudliwość, siła i szybkość reagowania, dotyczy głównie emocji i czynności ruchowych przejawiających się w różnych formach działania jednostki (m.in. w aktywności, podatności na zmęczenie, odporności na stres, stałości uczuć). Jest najbardziej biologiczną częścią osobowości człowieka. Podłoże temperamentu stanowi układ nerwowy. Cechy temperamentu uzależnione są od odziedziczonych i wrodzonych właściwości układu nerwowego i tylko w nieznacznym stopniu są podatne na wpływy otoczenia, dlatego należą do cech indywidualnych. Jedni potrafią długo wykonywać monotonne zajęcie, nie odczuwając znużenia, innych po minucie dopada zniecierpliwienie i zniechęcenie. Jedni niezwykle łatwo nawiązują kontakt z ludźmi, inni wolą samotność i własne towarzystwo. Różnice w reagowaniu na te same bodźce związane są właśnie z temperamentem. Stąd np. trudno sobie wyobrazić kogoś, kto jest żywiołowy, bardzo ekspresyjny, lubi mieć urozmaicone zadania, wielość kontaktów, w pracy laboranta, która wymaga spokoju, dużej koncentracji na zadaniu często naznaczonym powtarzalnością. Obserwacje w tym zakresie także mogą dostarczyć wielu spostrzeżeń przydatnych w szukaniu pomysłów na karierę zawodową dziecka.

cechy charakteru

Cechy charakteru

Słowo charakter oznacza względnie trwałe właściwości postępowania człowieka, w których wyraża się jego stosunek do innych ludzi, do samego siebie, do własnego działania (...)⁹. To właściwy dla danej jednostki zespół względnie stałych cech osobowości określający jej stosunek do własnych zadań (np. solidność), do innych ludzi (np. życzliwość) i samego siebie (np. zarozumiałość)¹⁰.

O ile cechy temperamentu są uwarunkowane czynnikami genetycznymi i raczej nie ulegają modyfikacji, o tyle cechy psychiczne składające się na charakter można kształtować, można nad nimi pracować. I to jest optymistyczne. Właściwości charakteru możemy określić poprzez samoobserwację, czyli analizę stosunku, jaki mamy do siebie, szkoły, innych ludzi i rzeczy. Są one zauważalne w zachowaniu, działaniu, uczuciach i emocjach, które jesteśmy w stanie kontrolować, wpływać na nie i je kształtować. Dlatego w przypadku charakteru mówimy o dobrych i pożądanym cechach, stanowiących nasze mocne strony, i o naszych słabych stronach, nad którymi należy pracować. Planując drogę życiową/zawodową, warto je poznać. Do tego można oczywiście zachęcać także dzieci. Na przykład jeśli ktoś jest bardzo dokładny, staranny to odnajdzie się prędzej w zawodach wymagających dużej precyzji niż ktoś, dla kogo są to cechy zupełnie obce. Dziecko, które raczej nie należy do kreatywnych, pomysłowych osób może mieć trudności z zawodami wymagającymi innowacyjności.

możliwości intelektualne

Możliwości intelektualne

Analizując potencjał dziecka, szczególnie wtedy, gdy rozważamy wybór szkoły ponadgimnazjalnej, zawodu warto odpowiedzieć na kilka pytań dotyczących dziecka.

- Jak ma oceny szkolne?
- Jak ma zasoby wiedzy i umiejętności?

Na powyższe pytania można poszukiwać odpowiedzi razem z dzieckiem.

stan zdrowia

Stan zdrowia

Jeśli dziecko jest pod opieką jakiejś specjalistycznej poradni, to trzeba zapytać lekarza, czy nie ma przeciwwskazań do wykonywania wybranego przez dziecko zawodu. Zawód, który wybierze uczeń, nie może kolidować ze stanem zdrowia. To też jest ważne!

⁹ Słownik psychologiczny, red. W. Szewczuk, Wiedza Powszechna, Warszawa 1985.

¹⁰ Encyklopedia Popularna PWN, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.

Propozycje tematów do rozmów z dzieckiem:

- „Twoje zasoby...” – potencjał dziecka. Jego znaczenie w dokonywaniu wyboru szkoły, zawodu.
- „Twoje ulubione przedmioty szkolne” – przedmioty szkolne, które dziecko lubi.
- „Jakie są Twoje mocne i słabe strony?” – co dziecko myśli o sobie?
- „Twoje mocne strony to...” – opowieść rodziców o dziecku, jego atutach, które warto przeanalizować pod kątem zawodowym.

Zawody. Co warto o nich wiedzieć?

*Człowiek rośnie w grze o wielkie cele.
F. Schiller*

Zawody
Źródła informacji o zawodach
Sposoby zbierania informacji
o zawodach

Co warto wiedzieć o zawodach i gdzie szukać informacji?

Ryzykowne jest wybieranie zawodu bez rzetelnej, aktualnej i wyczerpującej informacji o zawodach. Aby móc dokładnie wskazać różnice, zakresy zadań spotykane w każdym z branych pod uwagę zawodów, ważne jest skorzystanie z zasobów informacji zawodowej.

co warto
wiedzieć
o zawodach

Starajmy się dowiedzieć jak najwięcej o zawodzie, którym dziecko jest zainteresowane. Jakich informacji szukać? Na co zwrócić uwagę? Przede wszystkim dobrze, jeśli dziecko oraz rodzic dowie się:

- co robi osoba wykonująca dany zawód, jakie ma zadania zawodowe, jakie wykonuje czynności zawodowe,
- jakie są wymagania wobec osób zainteresowanych określonym zawodem,
- w jakich warunkach wykonuje się pracę w danym zawodzie,
- jakie są przeciwwskazania do pracy w danym zawodzie (kto nie powinien wykonywać tego zawodu głównie ze względu na stan zdrowia),
- jakie trzeba mieć wykształcenie, by zdobyć kwalifikacje zawodowe,
- jakie są możliwości doskonalenia zawodowego, poszerzania zakresu kompetencji w zawodzie,
- jakie są szanse na znalezienie pracy,
- czy mogą dany zawód wykonywać osoby niepełnosprawne¹¹.

źródła
informacji
o zawodach

Gdzie szukać informacji o zawodach?

Istnieją różne źródła informacji o zawodach. Warto korzystać z rzetelnych i aktualizowanych źródeł informacji, takich jak np.:

**strefa
ucznia**

- **Informator o zawodach szkolnictwa zawodowego.** W informatorze opisano 191 zawodów, które można zdobyć, kształcąc się w różnych typach szkół ponadgimnazjalnych zawodowych. Informator jest dostępny w wersji elektronicznej na stronie: www.koweziu.edu.pl w zakładce Strefa Ucznia.
- **Klasyfikacje zawodów** – Istnieją dwie klasyfikacje opracowane na potrzeby rynku pracy – Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz opracowana na potrzeby edukacji zawodowej – Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego.
- **Baza opisów zawodów i specjalności** dostępnych na rynku pracy – umożliwi wyszukiwanie zawodu według jego kodu i nazwy. Ta baza pozwala zapoznać się z opisem zawodu przygotowanym według schematu: synteza, zadania zawodowe, dodatkowe zadania zawodowe. Opisy zawodów są dostępne na stronie: www.psz.praca.gov.pl.
- **Filmy o zawodach** – dostępne są na stronie www.koweziu.edu.pl
- **Urzędy pracy** – jeśli chcemy pozyskać informacje o lokalnym i krajowym rynku pracy, np. o zawodach nadwyżkowych (na które nie ma zapotrzebowania) lub deficytowych (na które jest zapotrzebowanie), to znajdziemy je w urzędach pracy. Ich wykaz znajduje się na stronie www.psz.praca.gov.pl.

Jak widać, źródeł informacji jest wiele. Poszukiwanie informacji o zawodach może być działaniem podjętym razem z dzieckiem. Czas poświęcony na wspólną pracę może być bazą do rozmów, analizy pomysłów na karierę zawodową dziecka.

¹¹ Ostatni punkt oczywiście analizujemy wtedy, kiedy dziecko jest niepełnosprawne.

Sposoby zbierania informacji o zawodach

W jaki sposób można pomóc dzieciom zbierać informacje o zawodach? Jako Rodzice możecie:

- poprosić pedagoga, wychowawcę, by zorganizował spotkania z przedstawicielami zawodów, które interesują Wasze dzieci,
- zgłosić wychowawcy klasy pomysł zorganizowania wycieczki zawodoznawczej do firmy, która zatrudnia osoby wykształcone w interesujących dzieci zawodach,
- wybrać się do instytucji, które zajmują się gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów informacji zawodowej; są to np. Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej przy wojewódzkich urzędach pracy, powiatowe urzędy pracy,
- zajrzeć na strony www wyżej wymienionych przykładowych instytucji,
- odwiedzać strony internetowe szkół ponadgimnazjalnych,
- zachęcić dzieci, by rozmawiały z rodziną, znajomymi o zawodach, które oni wykonują,
- brać udział w Targach Edukacyjnych, Targach Pracy,
- uczestniczyć z dziećmi w drzwiach otwartych szkół, akcjach promocyjnych szkół ponadgimnazjalnych,
- sięgać do informatorów szkolnych, broszur i ulotek,
- korzystać z mediów, w których są filmy, reportaże związane tematycznie z zawodami,
- korzystać z Internetu, odwiedzić strony z katalogami zawodów bądź testami pomagającymi wybrać zawód np. wykorzystywać tzw. pocztę pantoflową.

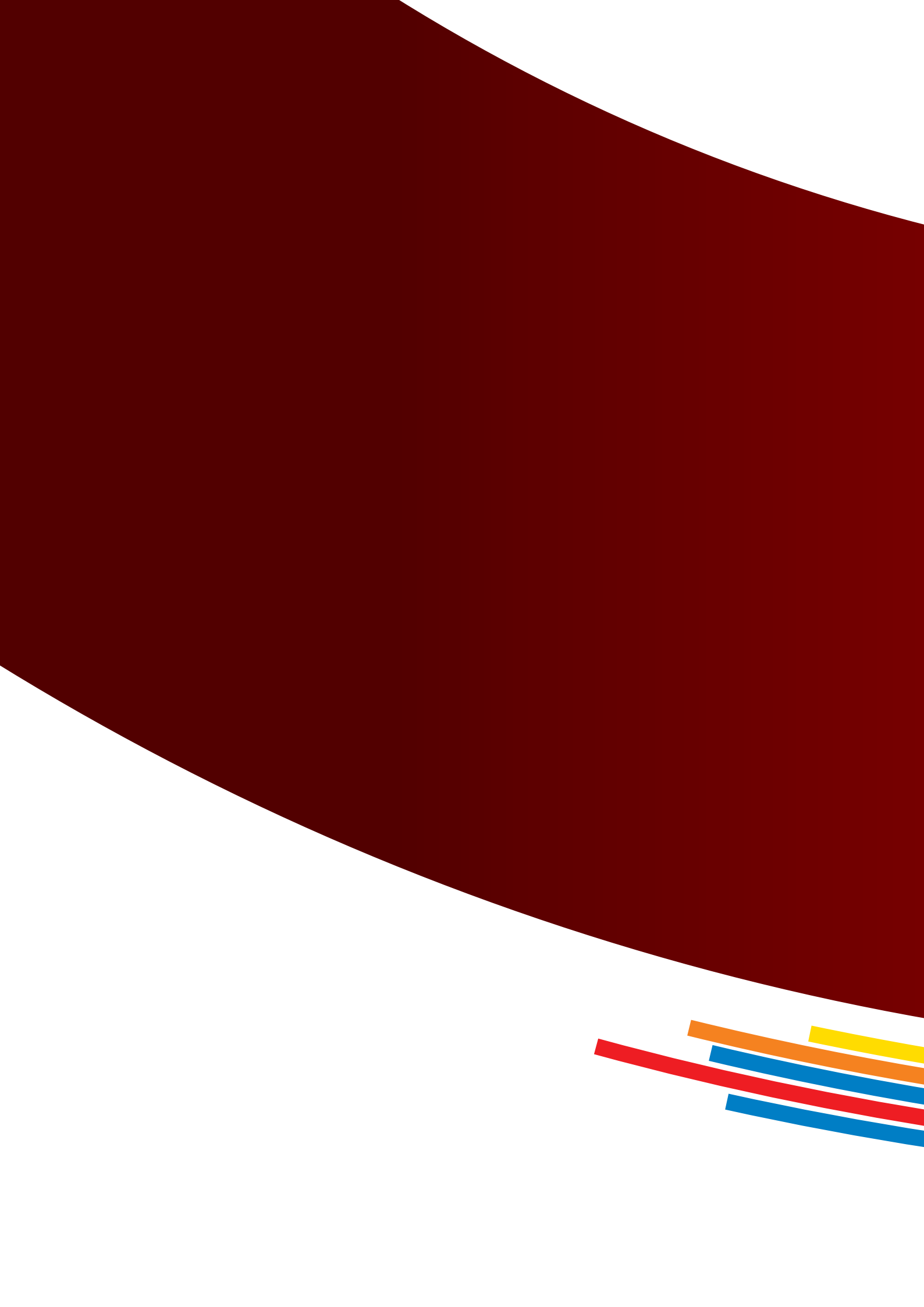
Jak widać sposobów zdobywania informacji o zawodach jest wiele. Warto wybrać te, które uznamy za ciekawe i przydatne. Nie szcędźmy czasu dla dzieci w tym zakresie. Ta inwestycja zapewne zapoczentuje w przyszłości satysfakcją z wykonywania przez nie wymarzonego zawodu. Jest to przecież możliwe.

Propozycje tematów do rozmów z dzieckiem:

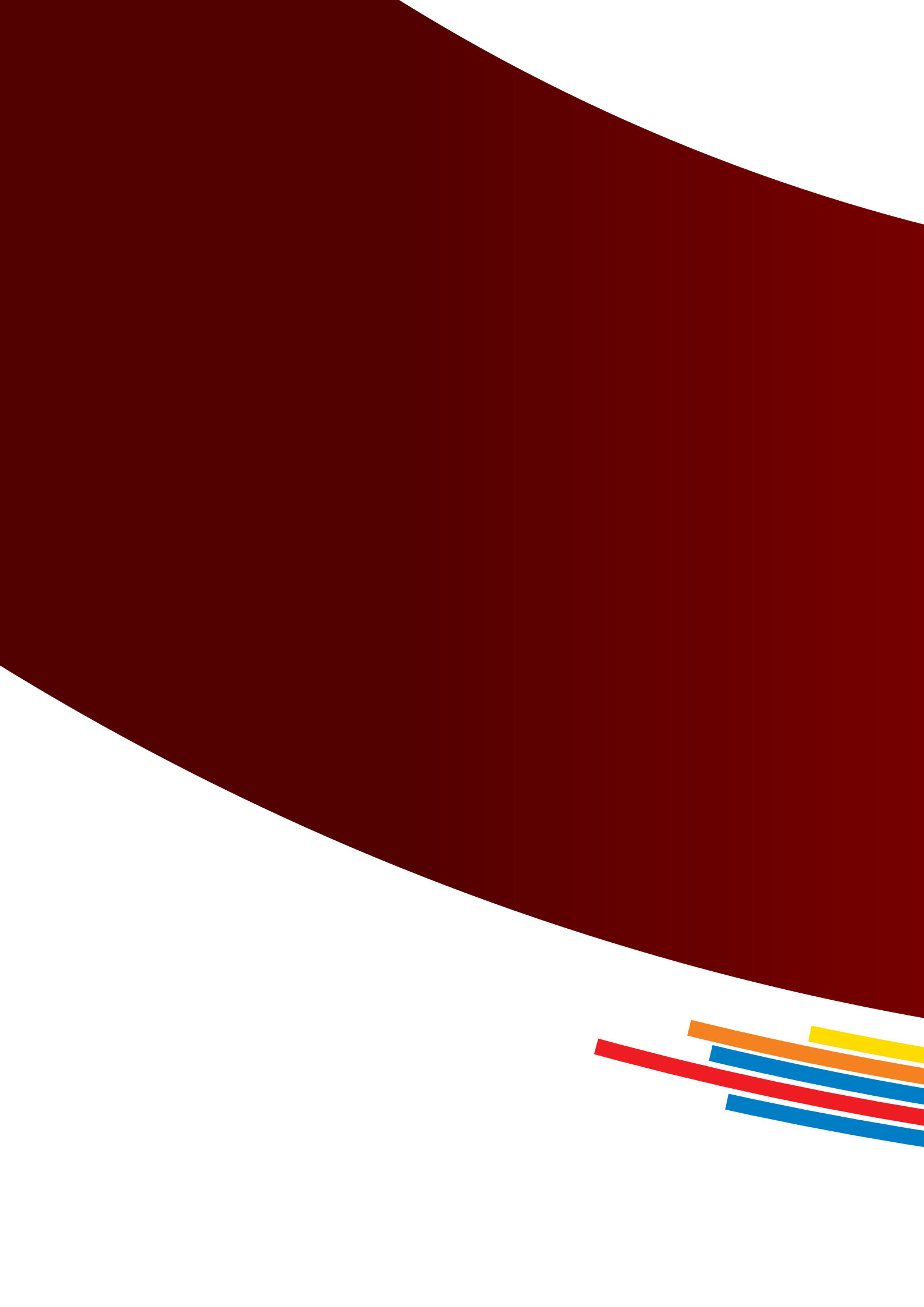
- „Jaki zawód Cię interesuje? Co chciał(a)byś robić?” – ciekawe zawody i ich charakterystyki.
- „Gdzie znajdziesz informacje?” – zasoby informacji o zawodach.
- „Wybór zawodu – jak się do niego przygotować?”
- „Jaka jest Twoja decyzja?” – wybieramy zawód.

jak gromadzić informacje?

porozmawiajmy

KLASA III

Postaw na przyszłość

Klasa III

Szkolnictwo ponadgimnazjalne. Co warto o nim wiedzieć?

Nauka jest najbardziej efektywna wówczas, kiedy sprawia radość.

P. Kline

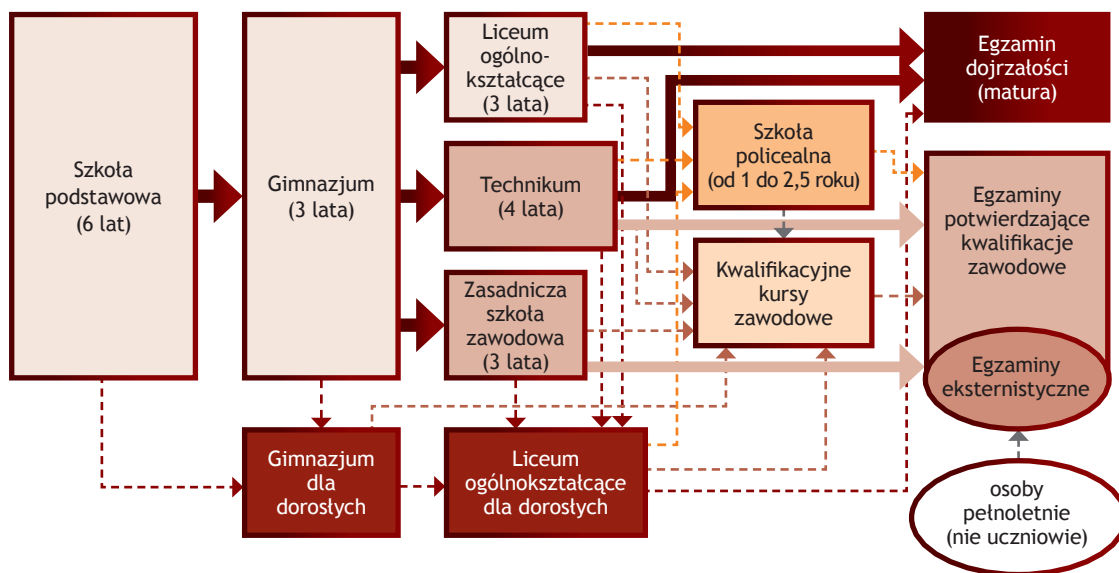
Typy szkół
ponadgimnazjalnych
Źródła informacji
zawodowej
Rekrutacja do szkół

Jaką szkołę wybrać po gimnazjum?

Kiedy dziecko ma za sobą etap zbierania informacji o sobie, dokonało już pewnego rozeznania w zawodach, wtedy pojawia się konieczność zapoznania się ze szkołami, które będą miały adekwatną ofertę do potrzeb i oczekiwań zainteresowanego. Jaki typ szkoły będzie odpowiedni dla Twojego dziecka, jego zainteresowań, możliwości i predyspozycji? Jaki

typ szkoły powinno wybrać Twoje dziecko, aby zdobyć wymarzony zawód? W niniejszym module zamieszczono strukturę szkolnictwa w Polsce, tak by każdy mógł zorientować się, jakie są drogi prowadzące do zdobycia zawodu.

struktura
szkolnictwa
w Polsce

Opracowanie J. Ksieniewicz

Rys. 3. Struktura szkolnictwa w Polsce (za: www.ksztalcaniemodulowe-koweziu.pl)

Wybór szkoły ponadgimnazjalnej może nastrojać trudności, ale będzie on łatwiejszy, jeśli dziecko się do niego przygotowuje przy pomocy rodziców.

typy szkół
ponadgimnazjalnych

Typy szkół ponadgimnazjalnych

Do wyboru są trzy typy szkół ponadgimnazjalnych:

- liceum ogólnokształcące,
- technikum
- zasadnicza szkoła zawodowa.

Co warto wiedzieć o liceum ogólnokształcącym?

Szkoła, której ukończenie umożliwia uzyskanie **świadectwa dojrzałości** po zdaniu egzaminu maturalnego. **Nauka trwa 3 lata**. Absolwenci liceów ogólnokształcących po ukończeniu ostatniej klasy uzyskują **wykształcenie średnie**, co daje im możliwość ubiegania się o przyjęcie do szkół policealnych. Po zdaniu egzaminu maturalnego uzyskują prawo do ubiegania się o przyjęcie na studia wyższe.

Młodzi ludzie sądzą, że wybór liceum pozwala im na odroczenie decyzji o wyborze zawodu o kilka lat. Warto uświadomić im, że to nie do końca słuszne rozumowanie. Zgodnie z wprowadzonymi przed dwoma laty zmianami, po ukończeniu pierwszej klasy licealiści muszą zdecydować, których przedmiotów będą się uczyć w zakresie rozszerzonym, a których w podstawowym. Wybór przedmiotów w zakresie rozszerzonym to wstęp do wyboru przedmiotów zdawanych na maturze, z których wyniki uwzględniane są przy rekrutacji na poszczególne kierunki studiów. Jeżeli uczeń chce w przyszłości studiować fizykę, to właśnie tego przedmiotu (oraz matematyki) powinien się uczyć w zakresie rozszerzonym i zdawać z fizyki maturę. Jeżeli zrealizuje fizykę w zakresie podstawowym, czeka go dużo dodatkowej pracy przed maturą. Szukanie pracy bezpośrednio po liceum może przysporzyć trudności, ponieważ ta szkoła nie daje kwalifikacji zawodowych. Jeżeli absolwent liceum nie zdecyduje się na studia, to najlepiej zrobi, wybierając jakiś zawód nauczany w szkole policealnej lub decydując się na kształcenie na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Co warto wiedzieć o technikum?

Nauka w technikum trwa cztery lata. Szkoła łączy zalety kształcenia zawodowego i ogólnego. Na zakończenie tego typu szkoły uczeń może uzyskać:

- maturę i
- dyplom zawodowy.

W programie są zarówno przedmioty ogólne, jak i zawodowe; 50% zajęć realizowanych w kształceniu zawodowym stanowi kształcenie praktyczne. W technikum, podobnie jak w zasadniczej szkole zawodowej, w zawodach wyodrębniono kwalifikacje. Ich liczba zależy od zawodu – na poziomie technikum są to najczęściej zawody z dwoma lub trzema kwalifikacjami. W trakcie nauki w technikum uczeń zdaje egzaminy zawodowe i po każdym zdany otrzymuje świadectwo potwierdzające daną kwalifikację zawodową. Po ukończeniu technikum otrzymuje dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Jednocześnie uczeń technikum może przystąpić do egzaminu maturalnego. Następnie po uzyskaniu matury ma otwarte drzwi zarówno na studia wyższe, jak i na rynek pracy. Absolwenci często wybierają studia na kierunkach zgodnych ze swoim wyuczonym w technikum zawodem. Dla pracodawców absolwenci techników, zwłaszcza ci, którzy dobrze radzili sobie na praktykach zawodowych i mieli dobre wyniki w nauce, to pożądana kandydaci do pracy. Jeśli po ukończeniu technikum chce się zmienić zawód, to również jest to możliwe. Korzystając z tego, że ma się wykształcenie średnie, można zapisać się do szkoły policealnej, żeby uczyć się nowego zawodu lub rozpocząć studia na kierunku zgodnym z zawodem lub innym niż zawód wyuczony w technikum.

Technikum zapewnia dobre przygotowanie do wyższych studiów technicznych (np. na uczelniach politechnicznych). Absolwent technikum, który decyduje się na studia wyższe związane tematycznie z wybranym dotychczas zawodem, ma solidne przygotowanie do określonego kierunku na studiach wyższych. Dobry zawód jest dzisiaj w cenie. Absolwent technikum może oczywiście łączyć pracę zawodową ze studiami, co dla wielu uczniów stanowi ważny argument na rzecz wyboru tego typu szkoły.

Co warto wiedzieć o zasadniczej szkole zawodowej?

Nauka w zasadniczych szkołach zawodowych trwa **trzy lata**. W programie są zarówno przedmioty zawodowe, jak i ogólne. Większość zajęć ma charakter praktyczny. Po trzech latach nauki i zdaniu wszystkich egzaminów (jednego lub więcej w zależności od zawodu) potwierdzających kwalifikacje w danym zawodzie uzyskuje się dyplom umożliwiający podjęcie pracy. To szkoła dla zainteresowanych szybkim zdobyciem konkretnego zawodu i podjęciem pracy.

Po ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej można oczywiście kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych albo zapisać się na kwalifikacyjny kurs zawodowy, żeby zdobyć dodatkowe kwalifikacje. Decyzji o dalszym kształceniu nie trzeba podejmować bezpośrednio po ukończeniu szkoły zawodowej – można dać sobie trochę czasu na pracę i lepsze poznanie siebie, a dopiero potem wrócić do nauki.

technikum

zasadnicza
szkoła
zawodowa

W zasadniczej szkole zawodowej dużą liczbę godzin stanowią zajęcia praktyczne, które służą przede wszystkim nabywaniu kompetencji zawodowych. Zatem mniej teorii, a więcej praktyki.

Gdzie szukać informacji o szkołach ponadgimnazjalnych?

Wraz z dziećmi możecie szukać informacji o szkołach ponadgimnazjalnych. Mogą to być:

- spotkania z przedstawicielami szkół ponadgimnazjalnych,
- instytucje, które zajmują się gromadzeniem i udostępnianiem zbiorów informacji zawodowej,
- strony internetowe szkół ponadgimnazjalnych,
- rodzina, znajomi, starsi koledzy i koleżanki dziecka,
- nauczyciele,
- targi edukacyjne, prezentacje szkół ponadgimnazjalnych,
- tzw. drzwi otwarte szkół, akcje promocyjne szkół,
- informatory szkolne, broszury, ulotki,
- rankingi szkół ponadgimnazjalnych,
- prasa lokalna (szczególnie w okresie rekrutacji są w niej dostępne informacje o szkołach ponadgimnazjalnych),
- media (filmy, reportaże, informacje związane tematycznie ze szkołami).

Poszukując informacji o szkołach, możemy skorzystać z następujących stron internetowych:

- www.koweziu.edu.pl
- www.ore.edu.pl
- [www.kuratorium oświaty w danym województwie.](http://www.kuratorium.oswiaty.wojewodztwo.pl)

rekrutacja
do szkół
ponadgimna-
zjalnych

Jak wygląda rekrutacja do szkół ponadgimnazjalnych?

To, w jakiej formie odbywa się rekrutacja, zależy od organu prowadzącego szkołę, czyli władz miasta czy powiatu. Informację o sposobie rekrutacji można uzyskać od władz samorządowych oraz w szkołach – także w gimnazjum.

Może on być tradycyjny, czyli realizowany poprzez złożenie dokumentów w najwyżej trzech szkołach lub za pośrednictwem systemu elektronicznego, w którym dokonuje się wyboru szkół. Wówczas dokumenty składa się tylko w jednej szkole.

Terminy dotyczące rekrutacji mogą się różnić w zależności od województwa. Mogą też być nieco inne dla naborów prowadzonych tradycyjnie i drogą elektroniczną.

Ważne jest, by uczeń pamiętał o terminie:

- składania podań o przyjęcie,
- dostarczenia kopii dokumentów,
- ogłoszenia przez szkołę wstępnych wyników rekrutacji,
- potwierdzenia przez zakwalifikowanych kandydatów woli nauki w wybranej szkole poprzez dostarczenie oryginałów dokumentów,
- ogłoszenia wyników rekrutacji,
- ogłoszenie dodatkowego naboru w przypadku, kiedy pozostały jeszcze wolne miejsca.

Oczywiście, kandydat do szkoły ponadgimnazjalnej składa komplet dokumentów. Najczęściej są wymagane:

- podanie przygotowane według ustalonego wzoru,
- zwykle dwa zdjęcia,
- świadectwo ukończenia gimnazjum,
- zaświadczenie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej o wynikach egzaminu gimnazjalnego,
- zaświadczenie lekarskie (wymagane zazwyczaj w technikach i zasadniczych szkołach zawodowych).

Znaczenie informacji o szkolnictwie ponadgimnazjalnym

Gromadzenie różnych informacji jest ważne w życiu każdego człowieka w zależności np. od tego, jakie są jego zadania. Uczeń potrzebuje informacji o szkołach ponadgimnazjalnych szczególnie będąc w klasie trzeciej. Po pierwsze, uczeń poszukuje wówczas pomysłu na swoją karierę zawodową. Po drugie, przygotowuje się do ukończenia gimnazjum i przystępuje do poszukiwania nowej szkoły. Ale nie każdej. Po trzecie, chodzi o to, by wybrać szkołę, która będzie stanowić bazę do przyszłego życia zawodowego ucznia. Zatem podejmowanie tematu związanego z poznawaniem ścieżek kształcenia to kolejna inwestycja w ucznia, w jego przyszłość edukacyjno-zawodową.

Bardzo ważne jest, by uczeń łączył informacje o typach szkół ponadgimnazjalnych z informacjami o zawodach, o tym, co chciałby w przyszłości robić zawodowo.

Czym się kierować, wybierając szkołę ponadgimnazjalną?

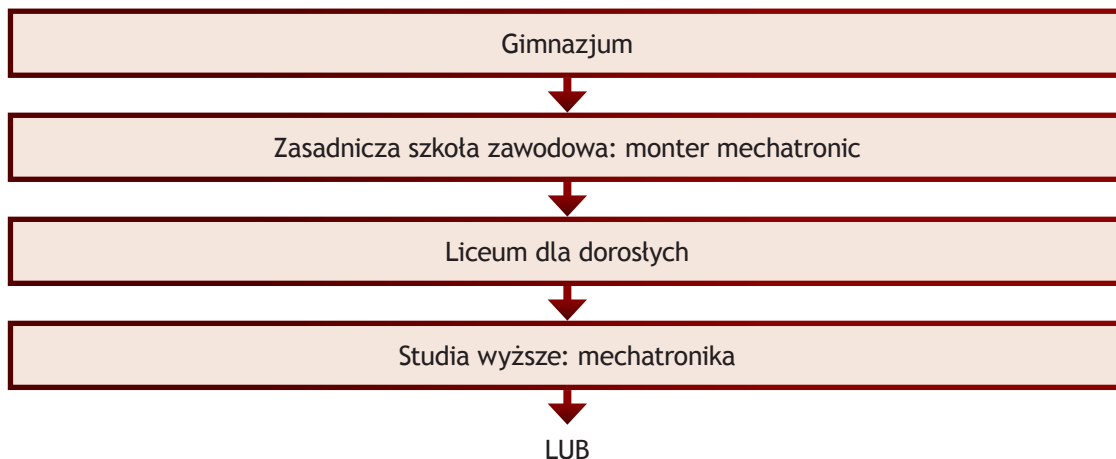
Aby dobrze wybrać szkołę, dziecko powinno się kierować:

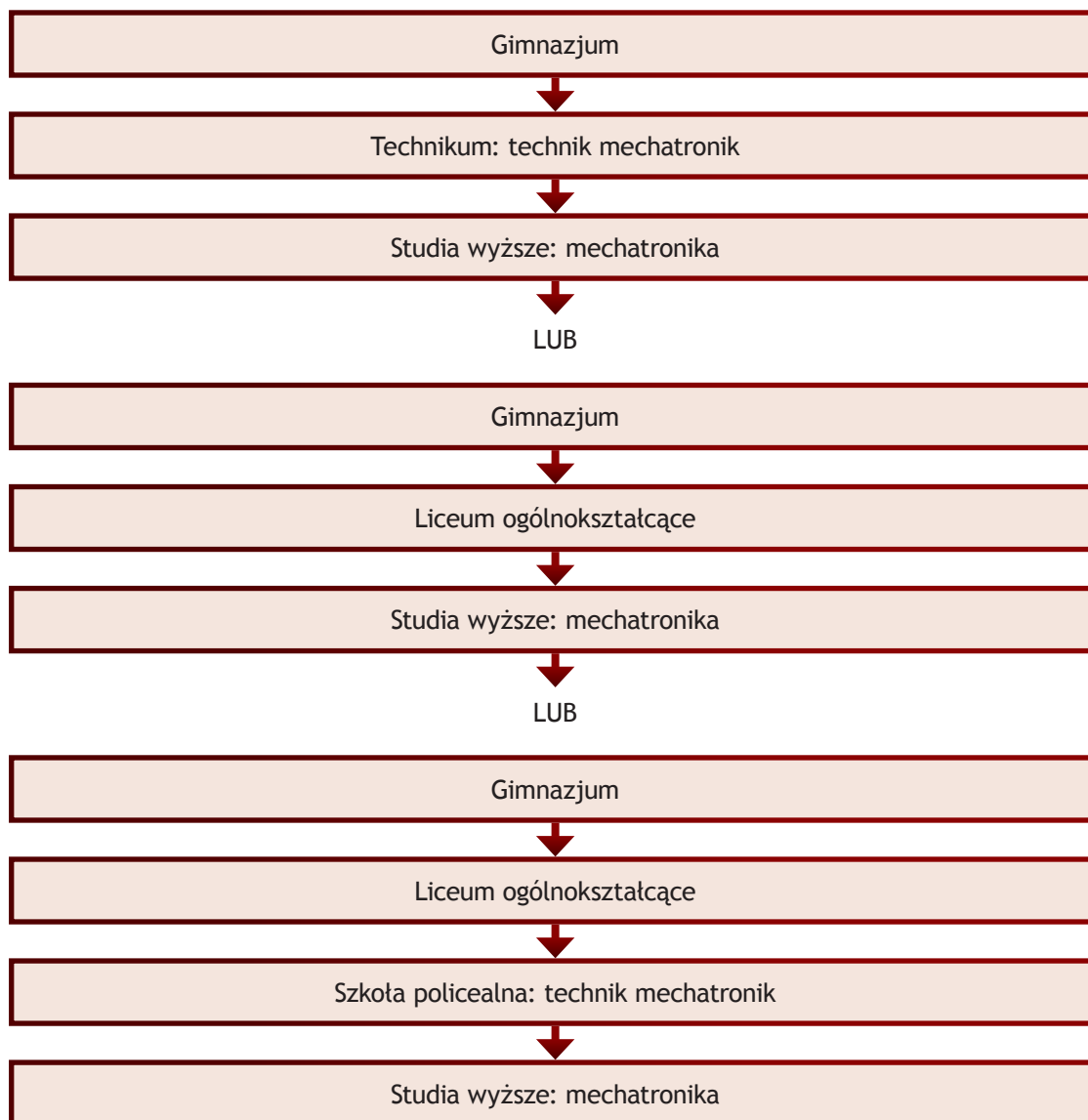
- informacjami o sobie (czy to dla mnie?),
- informacjami o swoich możliwościach intelektualnych (trzeba pamiętać, że dostanie się do danej szkoły to jedno, a bycie jej uczniem to drugie),
- ofertą edukacyjną/zawodową szkoły (jej zgodnością z zainteresowaniami, uzdolnieniami itp.),
- informacjami o przedmiotach rozszerzonych (w przypadku liceum ogólnokształcącego i technikum),
- wynikami nauczania (informacje o maturach, egzaminach potwierdzających kwalifikacje zawodowe),
- wymogami rekrutacyjnymi obowiązującymi w danej szkole,
- osiągnięciami szkoły, np. w olimpiadach, konkursach zawodowych, turniejach,
- informacjami (w przypadku szkół zawodowych) o tym, czy szkoła współpracuje z pracodawcami,
- w przypadku liceum ogólnokształcącego o tym, co kryje się pod nazwą pięknie, bajkowo brzmiącej nazwy profilu (co oferuje i do czego nam się przyda?),
- informacjami o zajęciach dodatkowych, które proponuje szkoła.

Czy do zawodu prowadzą różne drogi?

Oczywiście, do zawodu mogą prowadzić różne drogi. Warto z dzieckiem wybrać tę optymalną, mając na uwadze jego zasoby, możliwości intelektualne, obecną sytuację życiową, rodzinną. Warto dokonać wyboru takiej szkoły, która będzie sprzyjała jego rozwojowi, niejako będzie „skrojona” na jego miarę. Poniżej można zapoznać się z przykładami różnych ścieżek prowadzących do zawodu. Opracowanie pokazuje różne możliwości zdobycia zawodu inżyniera mechatronika. Po co? By zobaczyć, na czym polega projektowanie ścieżek zawodowych.

różne drogi

To tylko niektóre drogi prowadzące do zdobycia zawodu inżyniera mechatronika. Do każdego z zawodów prowadzi przynajmniej kilka ścieżek. Przykłady wskazują, że możliwości jest wiele. Zatem warto przygotować kilka różnych pomysłów i wybrać ten, który będzie dla dziecka atrakcyjny, ale też możliwy do realizacji.

Każdy absolwent może szukać pracy po zasadniczej szkole zawodowej, po technikum lub po ukończeniu studiów wyższych. Będzie mógł aplikować na różne stanowiska pracy zależnie od zdobytego wykształcenia, kwalifikacji i kompetencji.

Propozycje tematów do rozmów z dzieckiem:

- „Jaki typ szkoły chcesz wybrać?” – typy szkół ponadgimnazjalnych.
- „Jakie są drogi prowadzące do zdobycia wymarzonego zawodu?”
- Zaprojektuj swoją ścieżkę edukacyjną i zawodową.

porozmawiajmy

Plany i cele mojego dziecka. Jak je konstruować?

Skup całą swą energię na jednym celu. Powiedz sobie <Zrobię to>

D.J. Schwartz

Po co planować?

Na początek ktoś mógłby zapytać, czy warto dzisiaj planować? Oczywiście, niezależnie od sytuacji, w której się znajdujemy, warto szukać pomysłów dla siebie. To my jesteśmy odpowiedzialni za to, jaką drogę obraliśmy, jak zaplanowaliśmy naszą przyszłość. Od nas najwięcej zależy.

Planowanie, plan
Cele, ich cechy
Formułowanie celów

Zdarza się, że coś zaplanujemy i nie uda się tego zrealizować – trzeba mieć tego świadomość. Aby przedstawić sprawę obrazowo, można powiedzieć tak: kiedyś braliśmy kartkę papieru i robiliśmy plan. Dzisiaj ten sposób jest nadal aktualny. Tylko warto dokonać pewnej modyfikacji. Weźmy kartę, ołówek i gumkę do ścierania. Dlaczego? Bo zapis wykonany długopisem w sytuacji zmiany, niespodziewanych okoliczności nie zostanie usunięty. Pozostanie w miarę trwały ślad. Natomiast ślad po ołówku zostanie niewielki, prawie niezauważalny. I właśnie o to chodzi, by planować, ale też mieć świadomość konieczności podążania za zmianą, za szansą czy okazją. Wtedy dokonujemy korekty, nanosimy poprawki itp. I mamy poczucie, że jest to nasze działanie. Takie spojrzenie na planowanie odpowiada czasom i takie podejście sprawia, że nasza łódka płynie w określonym kierunku, czasem go zmienia, ale dotrze do celu, który będzie nasz, osobisty. Ponadto da nam szansę podążania w kierunku tego, na czym nam najbardziej zależy. Do takiego podejścia warto zachęcać dzieci.

czy planować?

Są oczywiście osoby, które stwierdzą, że nie warto planować czy zastanawiać się nad przyszłością. Tak się zdarza, że niektórzy żyją chwilą, z dnia na dzień, czekają na to, co się wydarzy. Dodatkowo, jeśli zapadnie zgoda na to, aby ich wybory dokonywane były przez inne osoby, to trzymajmy kciuki, by ich łódki nie wywróciły się, bo nie sprawdzili prognozy pogody, nie przygotowali się do swojej wyprawy w przyszłość. Na przykład jeśli dziecko wybiera zawód, szkołę, to warto sprawę przemyśleć, zebrać potrzebne informacje o sobie, zawodach, szkołach; podjąć świadomą decyzję. Wtedy można być pewnym, że przyszłość da się oswoić.

Jak planować karierę?

Planowanie jest pewnego rodzaju strategią przygotowującą człowieka do działania mającego na celu osiągnięcie określonego efektu. Aby plan mógł być zrealizowany, warto zwrócić uwagę przynajmniej na kilka spraw:

- należy zadbać o cel, powinien on być ściśle określony,
- jeśli jest kilka celów, to warto je uporządkować, zacząć realizację od tego, który człowiek uzna za najważniejszy,
- powinien być realny, tj. w granicach aktualnych możliwości danej osoby w danej sytuacji,
- trzeba dokonać przeglądu zasobów, warunków, środków, z których można korzystać podczas realizacji planu, a więc osiągnięcia celu,
- konieczne jest dokładne i terminowe realizowanie zamierzeń zapisanych w planie,
- powinien zawierać dokładne określenie działań na jeden dzień (lub tydzień) tak, by można było dokładnie sprawdzić, czy cel na ten dzień/tydzień został osiągnięty,
- należy kontrolować osiągane wyniki w poszczególnych etapach realizacji planu, porównywać je z zamierzonym celem,
- gdy pojawia się konieczność dokonywania zmian w planie, reagować,
- trzeba uwzględniać okoliczności, które mogą spowodować konieczność dokonywania zmian w planach,
- warto siebie pytać, czy cel, do którego prowadzi plan, jest dla nas ważny itd.

Podsumowując, plany warto mieć, ponieważ to one stanowią pewnego rodzaju drogowskazy prowadzące do celu. Trzeba je weryfikować, zmieniać, dostosowywać, by zwiększyć prawdopodobieństwo osiągnięcia sformułowanego celu. Dzięki planowaniu mamy możliwość pełnego, całościowego oglądu sytuacji. Można zaryzykować sąd, że jeśli nie podejmujemy planowania drogi do celu, to z trudnością dostrzeżemy zarówno przeszkody, jak i ułatwienia w realizacji celu.

Drodzy Rodzice, spróbujcie podjąć temat planowania podczas rozmów z dziećmi. Zapytajcie, jak dziecko chce zrealizować dany cel. Podzielcie się też swoimi uwagami. Będzie to idealna okazja do tego, by tym razem to Wasz nastolatek dzielił się swoimi obserwacjami na temat Was i Waszego podejścia do planowania.

cele i ich cechy

Cele, jak je formułować?

Według *Słownika języka polskiego* cel to coś „do czego się dąży, co się chce osiągnąć; punkt, miejsce, do którego się zmierza”. Wyznaczanie celów porządkuje funkcjonowanie człowieka w szerokim tego słowa znaczeniu, pobudza do długotrwałych działań, pomaga w odkrywaniu własnych możliwości. Można powiedzieć, że stawianie celów nadaje sens życiu i przyszłości. Ale nie każdy cel spełnia taką rolę. Jeśli zwykle ktoś mówi „Kiedyś nauczę się pływać”, to może zdarzyć się, że nigdy nie nauczy się ze względu na słowo „kiedyś”.

Prawidłowo określony cel powinien być:

- **osobisty** – mieć wysoką wartość dla osoby, która go realizuje, być jej wewnętrznym pragnieniem; nienarzuconym z zewnątrz, przez znajomych czy rodziców. Realizując własne pragnienia, ma się większą motywację do działania;
- **pozytywny** – określać stan pożądany zamiast wskazywać, czego chce się unikać; nie warto planować tego, czego chce się unikać (nie chcę mieć nudnej pracy), ale to, co chce się osiągnąć (będę szukać ekscytującego zajęcia, związanego z możliwością poznawania ciekawych ludzi);
- **konkretny** – być powiązany z konkretnymi działaniami w celu jego osiągnięcia; najlepiej jeśli będzie zapisany. Człowiek powinien ciągle wracać do niego, przypominać sobie, że to właśnie chce zrealizować;
- **osiągalny** – osiągalny przy wykorzystaniu możliwych dostępnych zasobów;
- **realny** – dający szansę na osiągnięcie sukcesu, związany z adekwatną samooceną, o odpowiednim stopniu trudności; taki, który człowiek może osiągnąć, nie za łatwy (nie będzie miał satysfakcji z jego osiągnięcia), nie za trudny (żeby się nie zniechęcił, by straty po zrealizowaniu celu nie przewyższyły zysków);
- **mierzalny** – cel i korzyści z jego osiągnięcia powinny być możliwe do zmierzenia;
- **umiejscowiony w czasie** – powinien zawierać daty realizacji poszczególnych etapów. Takie działanie dyscyplinuje, motywuje do pracy nad wyznaczonym celem, zwiększa szansę jego osiągnięcia.

Można podjąć próbę poćwiczenia z dzieckiem formułowania celów z zachowaniem cech opisanych krótko powyżej. Mogą to być cele dotyczące niedalekich w czasie aktywności, które dziecko ma podjąć np. nauka gry na instrumencie, przygotowanie urodzin, wyjazd w góry na narty. Do takich wspólnych ćwiczeń trzeba wybrać cele, które będą atrakcyjne dla dzieci. Możemy wtedy być pewni, że trening w formułowaniu celów będzie owocny.

dążenie do celu

Jak skutecznie dążyć do celu?

Z jednej strony warto odpowiednio formułować cele, a z drugiej strony dobrze jest, gdy zadbamy o skuteczne dążenie do niego. Stąd propozycja, by wdrożyć przynajmniej kilka zasad:

- należy określić cel – nie tylko to, co zamierzamy osiągnąć (rezultat końcowy), ale także, w jaki sposób to zrobimy;
- przydatne będzie opisanie działań, które prowadzą do celu;

- myśląc o tym, czego pragniemy (stan idealny), uwzględniamy możliwości (stan realny);
- nie planować zbyt dużo naraz. Metoda małych kroków nie jest być może tak spektakularna, jak zalecają autorzy poradników typu: „odmień swoje życie w weekend”, ale bywa dużo bardziej skuteczna;
- trzeba pamiętać o przejęciu odpowiedzialności za swoje dążenia. Lepiej wówczas brzmi „chcę”, „mam zamiar”, „taka jest moja decyzja”, zamiast: „muszę”, „powiniennem”;
- ogólny zamiar warto przełożyć na konkretne zadania i program działań i określić kontekst czasowy (kiedy) i warunki realizacji (jak);
- warto pamiętać o tworzeniu wielu różnych sposobów realizacji celu – do większości miejsc można dojść wieloma drogami;
- realizacja celu wymaga zasobów (np. emocje, czas, inteligencja, uzdolnienia, umiejętności, poczucie własnej wartości);
- przydatna jest dbałość o poczucie własnej wartości. U osób z niskim poczuciem własnej wartości porażka powoduje obniżenie samooceny;
- potrzebne może okazać się dzielenie działań, szczególnie długofalowych na mniejsze;
- w wyjaśnieniu swoich porażek i sukcesów większą wagę trzeba przykładac do pracy niż do zdolności.

Propozycje tematów do rozmów z dzieckiem:

- „Jakie są Twoje cele? Spróbuj je sformułować? Jakie masz trudności?”
- „Planuję swoją karierę – w jaki sposób?”
- „Jak sobie radzisz z trudnościami w planowaniu kariery?”

porozmawiajmy

Zakończenie

to już koniec

Drodzy Rodzice, czy udało się Wam odnaleźć osobistą odpowiedź na pytanie, które pojawiło się we wstępie? W jakim celu powstała ta broszura?

Mam nadzieję, że poczuliście się zaproszeni do wspólnej pracy, której celem jest pomoc dzieciom/uczniom przygotowującym się do podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych. Ważne jest, by dziecko miało wsparcie także ze strony bliskich, na których zwykle bardzo liczy. W broszurze zaproponowano treści, które można wykorzystać do wspólnych rozmów z dzieckiem, które można potraktować jako inspirację do inwestowania w przyszłość młodego człowieka, ucznia szkoły gimnazjalnej. Przygotowano także ćwiczenia, które można wykorzystać w sposób praktyczny nie tylko do pracy indywidualnej, ale również z dzieckiem.

Zaproszenie do korzystania z materiału, udzielania wsparcia dzieciom jest ciągle aktualne.

Bibliografia

1. *Encyklopedia Popularna PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995.
2. Erikson E.H., *Dzieciństwo i społeczeństwo*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2000.
3. Goźlińska E., *Słowniczek nowych terminów w praktyce szkolnej*, Wydawnictwa CODN, Warszawa 1997.
4. Gurycka A., *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*, WSiP, Warszawa 1978.
5. Jantura J., *Rozwój zawodowy człowieka*, [w:] Zeszyty informacyjno-metodyczne doradcy zawodowego, Urząd Pracy, nr 3, Warszawa 1994.
6. Kania I., *Jak towarzyszyć uczniom w rozwoju społeczno-zawodowym?*, Difin, Warszawa 2010.
7. Krumboltz J.D., Levin A.S., Mitchell K.E., *Planned Happenstance: Constructing Unexpected Career Opportunities*, "Journal of Counseling and Development", Spring 1999, Vol. 77.
8. *Moje dziecko wybiera karierę zawodową*, red. A. Paszkowska-Rogacz, SWSPiZ, Łódź 2008.
9. Noworol Cz., Trzeciak W., *Metodologia tworzenia Indywidualnych Planów Działania*, PARR, Warszawa 2004
10. Paszkowska-Rogacz A., *Warsztat pracy europejskiego doradcy kariery zawodowej*, KOWEziU, Warszawa 2002.
11. *Słownik psychologiczny*, red. W. Szewczuk, Wiedza Powszechna, Warszawa 1985.
12. Strelau J., *Temperament i inteligencja*, [w:] *Psychologia ogólna*, red. T. Tomaszewski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1992.
13. Wojtasik B., *Doradca zawodu. Studium teoretyczne z zakresu poradnictwa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1994.
14. Wojtasik B., *Warsztat doradcy zawodu. Aspekty pedagogiczno-psychologiczne*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 1997.

Netografia

1. www.euroguidance.pl
2. www.junior.org.pl
3. www.ksztalcaniemodulowe-koweziu.pl
4. www.ore.edu.pl

Krajowy Ośrodek
Wspierania Edukacji
Zawodowej i Ustawicznej

ul. Spartańska 1B
02-637 Warszawa
tel. (22) 844 18 68
fax (22) 646 52 51

www.koweziu.edu.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

